

PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN DAN UNDANG-UNDANG SPESIFIK YANG BERKAITAN DENGAN PENDIDIKAN DI MALAYSIA SERTA HUBUNGANNYA DENGAN KEBEBASAN AHLI AKADEMIK

*(The Federal Constitution and Specific Legislations Relating
to Education in Malaysia and their Relationship to Academic
Freedom)*

*Hasbollah Mat Saad**

hasbollah.saad@mmu.edu.my

Fakulti Undang-undang,
Universiti Multimedia, Melaka.

Ramalinggam Rajamanickam

rama@ukm.edu.my

Fakulti Undang-undang, Universiti Kebangsaan Malaysia.

Pengarang koresponden (*Corresponding author*): *

Rujukan artikel ini (*To cite this article*): Hasbollah Mat Saad & Ramalinggam Rajamanickam. (2022). Perlembagaan Persekutuan dan undang-undang spesifik yang berkaitan dengan pendidikan di Malaysia serta hubungannya dengan kebebasan ahli akademik. *Kanun: Jurnal Undang-undang Malaysia*, 34(2), 225-260. [http://doi.org.10.37052/kanun.34\(2\)no3](http://doi.org.10.37052/kanun.34(2)no3)

Peroleh: <i>Received:</i>	10/8/2021	Semakan: <i>Revised</i>	26/9/2021	Terima: <i>Accepted:</i>	13/5/2022	Terbit dalam talian: <i>Published online</i>	5/7/2022
------------------------------	-----------	----------------------------	-----------	-----------------------------	-----------	---	----------

Abstrak

Kebebasan ahli akademik merupakan asas pembentukan masyarakat yang berpengetahuan. Kebebasan akademik perlu ditegakkan serta diampuhkan bagi menjamin kesinambungan penyampaian ilmu pengetahuan dapat dilaksanakan secara telus dan terbuka. Walau bagaimanapun, kebebasan ini menjadi tajuk perbincangan yang hangat diperkatakan dalam kalangan masyarakat kerana terdapatnya sekatan yang memungkinkan perkembangan ilmu pengetahuan tidak dapat dijalankan secara mampan. Persekutuan Malaysia, Akta Badan-Badan

Berkanun (Tatatertib Dan Surcaj) 2000 (Akta 605), Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (Akta 30), Akta Pendidikan 1996 (Akta 550), Akta Pendidikan Tinggi Swasta 1996 (Akta 555), Akta Majlis Kebangsaan Pendidikan Tinggi 1996 (Akta 546), Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007 (Akta 679) dan Perlembagaan universiti-universiti merupakan antara sebilangan rangkaian akta penting yang perlu dibahaskan secara rinci agar perkara yang berkaitan dengan kebebasan ahli akademik di Malaysia dapat diperjelas serta diletakkan semula pada landasan yang betul. Objektif makalah ini adalah untuk membincangkan peruntukan undang-undang yang secara langsung atau secara spesifik berkait rapat dengan kebebasan ahli akademik, khususnya melibatkan ahli akademik yang sedang berkhidmat di institusi pendidikan tinggi di Malaysia. Kesan langsung yang dapat dinyatakan dalam makalah ini ialah terdapatnya beberapa peruntukan undang-undang tersebut yang memerlukan penelitian semula secara segera bagi memastikan hasrat dan matlamat Falsafah Pendidikan Kebangsaan untuk melahirkan modal insan yang holistik dan bersepadu bagi mendepani cabaran era globalisasi ini dapat direalisasikan secara efektif.

Kata kunci: Perlembagaan Persekutuan, Falsafah Pendidikan Kebangsaan, sekatan, pendidikan, kebebasan ahli akademik, modal insan

Abstract

Academic freedom is fundamental to the formation of a knowledge society. It is a form of freedom that needs to be upheld and strengthened to ensure that the the delivery of knowledge can continue to be implemented transparently and openly. However, this freedom has become a hot topic of discussion in society because there are restrictions against the development of knowledge which lead to non-sustainability of the educational sector. The Federal Constitution, the Statutory Bodies (Discipline and Surcharge) Act 2000 (Act 605), the University and University Colleges Act 1971 (Act 30), Education Act 1996 (Act 550), Private Higher Educational Institutions Act 1996 (Act 555), National Council on Higher Education Act 1996 (Act 546), Malaysian Qualifications Agency Act 2007 (Act 679) and the constitutions of the various universities are among the series of important statutes that need to be debated in detail, so that matters related to academic freedom in Malaysia can be clearly defined and put back on track. The objective of this article is to discuss those legal provisions which are directly or specifically related to academic freedom, especially involving those academics currently serving in higher education institutions in Malaysia. As an immediate effect of this article, it can be stated that there are several

provisions of the said statutes which need to be reviewed immediately in order to ensure that the aspirations and goals of the National Education Philosoph—to produce holistic and integrated human capital in meeting the challenges of the globalization era—can be realized effectively.

Keywords: Federal Constitution, National Education Philosophy, restrictions, education, academic freedom, human capital

PENGENALAN

Undang-undang merupakan elemen yang penting untuk memastikan sama ada apa-apa bentuk aspirasi itu dapat dilaksanakan atau gagal untuk berfungsi dengan baik. Kekurangan budaya pemikiran secara kreatif dan kritis semakin membimbangkan. Keadaan ini menjadi cabaran utama kepada usaha untuk meningkatkan semula semangat kegemilangan ahli akademik yang menjadi penyumbang utama dalam pembangunan masyarakat dari segenap sudut pada abad ke-21 ini. Undang-undang sememangnya memainkan peranan yang sangat penting untuk menentukan hala tuju kebebasan ahli akademik di Malaysia. Undang-undang bukan sahaja berfungsi untuk melindungi ahli akademik bahkan undang-undang dapat menggalakkan kebebasan ahli akademik dilaksanakan secara terancang dan komprehensif.

Dengan adanya peruntukan undang-undang yang jelas, maka setiap individu yang terlibat dalam bidang yang berkaitan dengan pendidikan akan dapat menjadikan undang-undang tersebut sebagai panduan agar tidak dilanggar dan diketepikan dalam usaha melaksanakan apa-apa tugasan yang melibatkan perkara tersebut. Dalam hal ini, perkara utama yang akan dibincangkan adalah berkenaan dengan peruntukan undang-undang dan bagaimana undang-undang tersebut mencorakkan perkembangan kebebasan ahli akademik di Malaysia.

Pada tahun 1966, Presiden British Academy, Lord Robbins telah menyatakan bahawa kebebasan akademik mempunyai satu hak dan kebebasan yang lebih tinggi nilainya jika dibandingkan dengan hak dan kebebasan bersuara yang diberikan secara umum kepada setiap warganegara dalam sesebuah negara. Hal ini kerana kebebasan akademik memberikan tumpuan pada hala tuju sistem pendidikan secara khusus yang memfokuskan kepada ahli akademik dan institusi pendidikan tinggi (IPT). Ahli akademik dan IPT sepatutnya diberikan inisiatif dalam usaha memperkembang budaya ilmu dalam sesebuah negara kerana mereka merupakan “pemain utama” atau “penggerak utama” bagi memastikan sistem pendidikan

sebuah negara mencapai matlamatnya secara mampan.¹ Dengan kata lain, Lord Robbins menyatakan bahawa kebebasan akademik merupakan satu hak dan kebebasan yang sangat penting yang perlu dipertahankan serta dilakukan penambahbaikan dari semasa ke semasa. Perkara tersebut merupakan aspek yang penting untuk menyebarkan apa-apa maklumat yang berlandaskan kebenaran serta hujah yang sah untuk pengetahuan umum secara tersusun dan mengikut disiplinnya yang ketat.² Sehubungan dengan itu, menjadi suatu keperluan untuk memastikan kebebasan akademik selari dengan undang-undang yang digunakan dalam mana-mana negara bagi menentukan pelaksanaannya dapat diaplikasikan secara bebas serta melindungi hak dan kebebasan ahli akademik untuk menyuarakan pendapat mereka secara bebas tanpa sekatan yang tidak munasabah.

PERLEMBAGAAN PERSEKUTUAN MALAYSIA

Perlembagaan Persekutuan (PP) merupakan undang-undang tertinggi negara yang menggariskan beberapa perkara asas yang penting dalam pembentukan negara Malaysia yang merdeka dan berdaulat, serta menjadi asas rujukan utama untuk membuat, meminda atau menghapuskan mana-mana undang-undang di negara ini. Dalam hal yang berkaitan, PP telah menetapkan bahawa kebebasan dan hak yang asasi bagi rakyat Malaysia hendaklah diberikan dan dipertahankan berlandaskan undang-undang sedia ada selagi tidak bercanggah dengan PP. Kebebasan bercakap dan bersuara seperti yang diperuntukkan dalam Perkara 10 PP merupakan hak dan kebebasan yang khusus diberikan kepada rakyat Malaysia sahaja.³ Hak asasi manusia ini merangkumi semua aspek kehidupan manusia, sama ada jasmani ataupun rohani.⁴

Hubungan antara PP dengan kebebasan ahli akademik merupakan perkara yang berkaitan dengan hak dan kebebasan bercakap serta bersuara seperti yang telah dinyatakan dalam Perkara 10(1)(a) yang menyatakan bahawa:

¹ Hudson, Cheryl & Williams, Joanna (Eds.). (2016). *Why academic freedom matters: A response to current challenges*. Civitas, Essex, London, hlm. 2.

² Hudson, Cheryl & Williams, Joanna (Eds.). (2016). *Why academic freedom matters: A response to current challenges*, hlm. 2-3.

³ Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, Petaling Jaya, Selangor, Malaysia, hlm. 192.

⁴ Tunku Sofeah Jiw. (1996). *Public International Law – A Malaysian perspective* (Vol. 1). Pacifica Publications, Kuala Lumpur, Malaysia, hlm. 465.

... kebebasan bercakap, berhimpun dan bersatu 10(1) Tertakluk kepada Fasal (2), (3) dan (4)—

(a) tiap-tiap warganegara berhak kepada kebebasan bercakap dan bersuara.⁵

Untuk menjalankan proses pengajaran dan pembelajaran, penyelidikan, penerbitan hasil penyelidikan dan penyampaian maklumat kepada para pelajar serta masyarakat, ahli akademik tertakluk pada Perkara 10(1)(a) PP ini. Setelah diteliti secara asas berkenaan dengan Perkara 10(1)(a) PP, penyelidik berpendapat bahawa kedudukan ahli akademik dengan seseorang warganegara yang lain tidak mempunyai perbezaan dalam penyampaian apa-apa maklumat kepada masyarakat. Namun begitu, perkara penting yang perlu diperhatikan di sini adalah tentang tugas ahli akademik yang menjadi agen perubahan dalam kalangan masyarakat bagi menyampaikan maklumat dan ilmu pengetahuan.⁶ Petersen dan Kruss menyatakan bahawa IPT, yang mempunyai kaitan rapat dengan ahli akademik, merupakan penggerak utama bagi memastikan perubahan secara kolektif dalam masyarakat.⁷ IPT merupakan platform asas ke arah pencapaian perubahan dalam masyarakat. Oleh hal yang demikian, perlu diwujudkan satu fasal yang khas untuk melicinkan serta menjayakan bidang tugas ahli akademik secara lebih efektif dengan mengadakan peruntukan khas bagi memastikan hak dan kebebasan bercakap dan bersuara tersebut dapat dimanfaatkan secara maksimum. Tujuannya adalah untuk melahirkan modal insan yang bersepadu dan holistik serta dalam masa yang sama Falsafah Pendidikan Kebangsaan (FPK) dapat dilestarikan secara mampan.

Hubungan antara FPK dengan kebebasan ahli akademik dilihat penting kerana terdapat satu hubungan yang jelas antara kedua-dua perkara

⁵ Perkara 10(1)(a) Perlembagaan Persekutuan.

⁶ Doring, Allan. (2002). Challenges to the academic role of change agent. *Journal of Further and Higher Education*, 26(2), 139-148. <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/03098770220129415?scroll=top&needAccess=true> (diakses pada 26 September 2021).

⁷ Petersen, Il-haam & Kruss, Glenda.(2021). Universities as change agents in resource-poor local settings: An empirically grounded typology of engagement models. *Technological Forecasting & Social Change*, 167, hlm.13. <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0040162521001256?token=E97078A50B87A49C9E65FD85A284E5FF73AD45617965067312A1DDDF33057312860888EE1E5B31FB5040B9912D2F5E60&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210925223225> (diakses pada 26 September 2021).

tersebut yang telah digariskan dalam FPK. FPK⁸ yang menggariskan bahawa perkembangan potensi individu yang berasaskan intelek, rohani, jasmani dan emosi hanya boleh dicapai secara holistik apabila minda ahli akademik dan para pelajar dibebaskan daripada sebarang kongkongan yang tidak munasabah.

Menurut laporan yang dikeluarkan oleh Suruhanjaya Perlembagaan Tanah Melayu 1956 – 1957 (Suruhanjaya Reid) (selepas ini disebut sebagai “Suruhanjaya tersebut”), hak dan kebebasan asasi hendaklah dihormati dan dijamin kepada setiap rakyat Malaysia dan dalam masa yang sama, mahkamah mempunyai bidang kuasa untuk memastikan hak dan kebebasan asasi ini dilaksanakan secara adil dan saksama.⁹ Walau bagaimanapun, hak dan kebebasan yang diberikan dan dijamin ini, termasuklah kebebasan bersuara, mempunyai sekatan menurut undang-undang sekiranya hak dan kebebasan tersebut melibatkan kepentingan keselamatan, ketenteraman awam atau moral digugat oleh mana-mana pihak yang terlibat.¹⁰

Dengan meneliti laporan Suruhanjaya tersebut juga, adalah jelas bahawa kehendak Suruhanjaya tersebut adalah untuk membentuk keadaan yang harmoni bagi setiap rakyat Malaysia. Oleh hal yang demikian, Suruhanjaya tersebut telah menetapkan agar isu yang berkaitan dengan hak dan kebebasan bersuara dan bercakap tersebut dijamin secara umum untuk dinikmati oleh semua rakyat Malaysia. Namun begitu, sekiranya berlaku apa-apa pertikaian yang tidak dapat dirungkaikan serta diselesaikan, maka mahkamah merupakan platform yang terbaik untuk memastikannya dapat diselesaikan secara adil dan saksama.

Menerusi laporan yang telah dibentangkan oleh Suruhanjaya tersebut adalah jelas bahawa kebebasan bersuara bukanlah satu kebebasan yang mutlak, bahkan merupakan kebebasan bersyarat yang perlu dipatuhi oleh semua pihak bagi memastikan keamanan dan keselamatan negara tidak diganggu gugat oleh mana-mana pihak yang tidak bertanggungjawab. Perkara yang sama juga telah dinyatakan dalam laporan berkenaan dengan Cadangan Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu 1957, yang antara lain menyebutkan bahawa:

⁸ Kementerian Pendidikan Malaysia, Falsafah Pendidikan Kebangsaan. (2021), <https://www.moe.gov.my/index.php/dasarmenu/falsafah-pendidikan-kebangsaan> (diakses pada 26 September 2021).

⁹ Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng. (1991). Constitutional Law in Malaysia and Singapore. *Malayan Law Journal*, Kuala Lumpur, Malaysia, hlm. 754.

¹⁰ Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng. (1991). Constitutional Law in Malaysia and Singapore. *Malayan Law Journal*, Kuala Lumpur, Malaysia, hlm. 754.

... telah dipersetujui bahawa Perlembagaan Persekutuan perlu menentukan dan menjamin hak asasi tertentu,¹¹ ... namun ia hendaklah mempunyai had undang-undang tertentu yang perlu dipatuhi ...¹²

Oleh hal yang demikian, Perlembagaan Persekutuan (PP) telah menetapkan bahawa perlu wujud keseimbangan antara jaminan hak asasi dengan pematuhan undang-undang yang jelas agar keselamatan negara tidak terjejas. Apa-apa perkara yang melibatkan hak dan kebebasan asasi manusia hendaklah dilaksanakan berlandaskan prinsip-prinsip moral supaya undang-undang yang dibuat tersebut dapat memberikan kesan yang positif kepada masyarakat. Sehubungan dengan perkara tersebut, hak asasi (bercakap dan bersuara) perlu diperjelas semula secara yang lebih mendalam agar tidak berlaku pentafsiran yang salah terhadap hak asasi tersebut. Namun begitu, dalam konteks yang berkaitan juga, terdapat satu pendapat yang bertentangan seperti yang dinyatakan oleh Yang Arif Abdul Hamid dalam penegasannya menyatakan bahawa:

... Jika Badan Perundangan mengenakan apa-apa sekatan dalam kepentingan perkara-perkara yang disebut terdahulu, memandangkan sekatan itu munasabah, undang-undang itu tidak boleh berubah di mahkamah undang-undang atas alasan bahawa sekatan itu tidak dapat dikembalikan. Badan Perundangan sahaja harus menjadi hakim apa yang munasabah di bawah keadaan ini.¹³

Menerusi penegasan tersebut, secara umumnya, beliau mencadangkan agar apa-apa pertelingkahan atau perbezaan pentafsiran tentang perkataan “sekatan” hendaklah dirujuk kepada Badan Perundangan bagi mendapatkan “kata pemutus” tentang pertikaian yang berlaku.

Isu berkenaan dengan kebebasan ahli akademik boleh dikategorikan di bawah kebebasan bercakap dan bersuara, berhimpun dan menubuhkan persatuan seperti yang termaktub dalam Perkara 10 PP. Perkara 10(1) PP memberikan hak dan kebebasan secara umum pada ketiga-tiga perkara tersebut. Namun begitu, Perkara 10(2) PP ada menyebutkan bahawa apa-apa sekatan boleh dikenakan terhadap kebebasan bercakap sekiranya

¹¹ Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng, *Constitutional Law in Malaysia and Singapore*, hlm. 769.

¹² Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng, *Constitutional Law in Malaysia and Singapore*, hlm. 760.

¹³ Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng, *Constitutional Law in Malaysia and Singapore*, hlm. 758-759.

terdapat elemen yang melibatkan kepentingan keselamatan Persekutuan atau mana-mana bahagiannya, perhubungan persahabatan dengan negeri-negeri lain, ketenteraman awam untuk melindungi keistimewaan Parlimen atau mana-mana Dewan Undangan Negeri atau untuk mengelakkan penghinaan terhadap mahkamah, fitnah, atau perbuatan mengapi-api supaya dilakukan sesuatu kesalahan. Perkara 10(2) PP menyatakan bahawa:

(2) Parlimen boleh melalui undang-undang mengenakan—

(a) ke atas hak yang diberikan oleh perenggan (a) Fasal (1), apa-apa sekatan yang didapatinya perlu atau suai manfaat demi kepentingan keselamatan Persekutuan atau mana-mana bahagiannya, hubungan baik dengan negara- negara lain, ketenteraman awam atau prinsip moral dan sekatan-sekatan yang bertujuan untuk melindungi keistimewaan Parlimen atau mana-mana Dewan Undangan atau untuk membuat peruntukan menentang penghinaan mahkamah, fitnah, atau pengapian apa-apa kesalahan;

(b) ke atas hak yang diberikan oleh perenggan (b) Fasal (1), apa-apa sekatan yang didapatinya perlu atau suai manfaat demi kepentingan keselamatan Persekutuan atau mana-mana bahagiannya atau ketenteraman awam;

(c) ke atas hak yang diberikan oleh perenggan (c) Fasal (1), apa-apa sekatan yang didapatinya perlu atau suai manfaat demi kepentingan keselamatan Persekutuan atau mana-mana bahagiannya, ketenteraman awam atau kemoralan.

Bagi menguatkan lagi kuasa yang ada pada Parlimen, Perkara 10(4) PP pula menyebutkan bahawa:

(4) Pada mengenakan sekatan-sekatan demi kepentingan keselamatan Persekutuan atau mana-mana bahagiannya atau ketenteraman awam di bawah Fasal (2)(a), Parlimen boleh meluluskan undang-undang melarang dipersoalkan apa-apa perkara, hak, taraf, kedudukan, keistimewaan, kedaulatan atau prerogatif yang ditetapkan atau dilindungi oleh peruntukan Bahagian III, Perkara 152, 153 atau 181 melainkan yang

berhubungan dengan pelaksanaannya sebagaimana yang dinyatakan dalam undang-undang itu.¹⁴

Perkara 10(2)(a) PP memberi kuasa kepada Parlimen untuk membuat apa-apa peruntukan yang berhubungan dengan apa-apa sekatan terhadap kebebasan bercakap dan bersuara dengan menyatakan bahawa “kepentingan” ialah standard yang jauh lebih rendah daripada jaminan antarabangsa yang memerlukan apa-apa sekatan menjadi “perlu”.¹⁵ Fasal-fasal ini telah membenarkan asas-asas PP secara menyeluruh diwujudkan melalui undang-undang untuk memastikan keseimbangan antara negeri yang berasingan. Perkara tersebut diperakukan dengan memberikan kuasa kepada badan eksekutif untuk menentukan mana-mana bahagian yang perlu diwujudkan dan apa-apa peruntukan yang sedemikian untuk memastikan keselamatan negara terjamin.¹⁶

Dalam hal ini, Shad Saleem Faruqi berpendapat bahawa kebebasan bersuara merupakan hak dan kebebasan yang boleh diletakkan di bawah limitasi atau sekatan undang-undang yang sah atas alasan yang munasabah.¹⁷ Dalam asas yang berkaitan juga, undang-undang persekutuan yang dibuat menurut Perkara 149 PP boleh melanggar hak asasi dalam Perkara 10.¹⁸

Seterusnya, melalui tafsiran kehakiman tentang peruntukan perlembagaan, mahkamah boleh memperluas atau mempersempit tafsiran hak dan kebebasan asasi ini menurut keperluan semasa.¹⁹ Walau bagaimanapun, keseluruhan Perkara 10 PP seolah-olah meletakkan belenggu pada kuasa kerajaan negeri untuk menjamin beberapa hak asasi manusia; untuk memastikan mahkamah melindungi hak rakyat daripada pencerobohan yang tidak dibenarkan, dalam masa yang sama menolak kuasa badan eksekutif dan badan perundangan yang tidak munasabah.

¹⁴ Peguam Negara Malaysia, Perlembagaan Persekutuan (2018), [http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/FC/Federal%20Consti%20\(BI%20text\).pdf](http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/FC/Federal%20Consti%20(BI%20text).pdf) (diakses pada 30 Disember 2018).

¹⁵ Suara Rakyat Malaysia (SUARAM). (2005). *The Media in Malaysia*, Suara Rakyat Malaysia (SUARAM), Kuala Lumpur, Malaysia, 2005, hlm. 30.

¹⁶ Suara Rakyat Malaysia (SUARAM), *The Media in Malaysia*, hlm. 30.

¹⁷ Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, hlm. 193.

¹⁸ Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, hlm. 196.

¹⁹ Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, hlm. 197.

Dalam hal ini, adalah jelas bahawa PP digubal bagi mewujudkan satu kerajaan yang kukuh, tetapi bukan mutlak. Kerajaan Malaysia yang berpegang pada prinsip Keluhuran Perlembagaan dan Kedaulatan Undang-undang hendaklah sentiasa memastikan setiap hak dan kebebasan rakyat diberikan dengan sewajarnya. Namun begitu, untuk memastikan keadaan tersebut dapat dilaksanakan sepenuhnya, beberapa faktor yang menyumbang kepada “gerhannya” beberapa ketentuan hak asasi manusia haruslah diperhalusi serta diberikan pertimbangan secara positif agar semua pihak dapat menikmati hak dan kebebasan yang hakiki.²⁰

Dengan meneliti sekatan yang dikenakan melalui peruntukan undang-undang yang termaktub dalam PP tersebut, anggapan bahawa hak dan kebebasan yang diberikan kepada rakyat Malaysia menurut Perkara 10 PP merupakan sesuatu hak dan kebebasan yang masih lagi dikawal selia secara ketat oleh Parlimen agar tidak disalahgunakan bagi tujuan yang tidak mendatangkan kebaikan kepada pembangunan, keamanan dan keselamatan negara. Namun demikian, terdapat usaha berterusan yang semakin menampakkan ruang yang membolehkan hak dan kebebasan ini diperluas apabila Tun Dr. Mahathir, Perdana Menteri Malaysia (pada masa itu), telah menyatakan bahawa bagi mendaulatkan undang-undang dengan pematuhan terhadap konsep kedaulatan undang-undang (*rule of law*), aduan awam yang dibuat terhadap mana-mana pihak, termasuklah terhadap raja-raja adalah sah dan tidak dianggap sebagai pelanggaran apa-apa hak dan undang-undang di Malaysia, termasuklah Akta Hasutan.²¹ Menyatakan kebenaran tentang apa-apa perkara atau isu yang dibincangkan merupakan satu hak dan kebebasan bersuara yang sah menurut undang-undang di Malaysia.²²

²⁰ Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, hlm. 197.

²¹ Lim Huey Teng, Undang-undang terpakai pada semua: Raja, menteri, rakyat biasa – PM (2019), <https://www.malaysiakini.com/news/458647> (diakses pada 31 Januari 2019); <https://www.thestar.com.my/news/nation/2019/01/02/dr-m-complaining-about-abuses-of-power-is-not-seditious/> (diakses pada 2 January 2019) atau <http://www.bernama.com/en/news.php?id=1680852> (diakses pada 2 Januari 2019).

²² Lim Huey Teng, Undang-undang terpakai pada semua: Raja, menteri, rakyat biasa – PM (2019).

Menurut Shad Saleem Faruqi²³ dan Amartya Sen²⁴, memandangkan pemusatan hak asasi manusia terhadap wacana politik moden yang menjadi asas utama perbincangannya, adalah penting untuk memahami sifat dan ciri-ciri hak asasi manusia, serta mengiktiraf andaian politik dan moral utama tersebut. Oleh hal yang demikian, dapat ditegaskan bahawa keperluan terhadap hak asasi manusia merupakan asas penting dalam pembentukan kemajuan sesebuah masyarakat secara harmoni. Dengan wujudnya pengukuhan terhadap hak asasi manusia secara holistik dan bersepadu, maka, secara tidak langsung, hak dan kebebasan ahli akademik dapat diperteguh secara jitu apabila penyebaran serta penyampaian ilmu pengetahuan dapat dijalankan secara bebas dan telus, tanpa sebarang sekatan yang tidak munasabah,

Walau bagaimanapun, pentafsiran dan penterjemahan terhadap ruang lingkup hak dan kebebasan asasi manusia merupakan suatu perkara yang boleh berubah mengikut masa, keadaan, agama dan keperluan semasa sesebuah negara.²⁵ Sehubungan dengan perkara yang berkaitan dengan hak dan kebebasan asasi ini, kebebasan ahli akademik merupakan antara perkara yang sepatutnya mendapat perlindungan yang sewajarnya oleh undang-undang yang berkaitan, kerana kebebasan ahli akademik bukannya satu kebebasan yang diberikan kepada semua pihak untuk menyuarakan pendapat, namun hanya diberikan kepada mereka yang terlibat secara langsung dalam bidang akademik.

John Furedy, seorang Profesor Psikologi di Universiti Toronto, percaya bahawa kebebasan akademik ialah hak untuk semua ahli dalam kalangan pelajar dan para ahli akademik yang memainkan peranan dalam pengembangan hal-hal yang berkaitan dengan akademik di IPT (untuk dinilai hanya dari segi prestasi merit) dan tidak sama sekali dari segi pendapat.²⁶ Dalam erti kata lain, satu-satunya had untuk ahli akademik dan pelajar mestilah berdasarkan piawaian akademik mereka dan kod

²³ Faruqi SS. (2008). *Document of Destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*, hlm. 184-185.

²⁴ Amartya Sen, *Elements of a Theory of Human Rights* (2004), http://jenni.uchicago.edu/WJP/papers/Sen_2004_v97_n4_elements.pdf (diakses pada 26 September 2021).

²⁵ Malanczuk, P. (1997). *Akerhurst's Modern Introduction to International Law* (Vol 7). Routledge, London, England, hlm. 209-211.

²⁶ Furedy, John, "Free Speech and the Issue of Academic Freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease Coming to Australian Campuses" (2011), *University of Queensland Law Journal*, Vol. 30, No. 2, hlm. 279-286.

tatalaku profesional berdasarkan pemerhatian terhadap bidang akademik yang diceburi oleh ahli akademik tersebut.²⁷ Furedy juga berpendapat bahawa kebebasan ahli akademik tidak seharusnya dijadikan isu. Furedy menegaskan bahawa IPT harus mengekalkan kebebasan bersuara atau memberikan pendapat bagi memastikan fungsi ahli akademik dapat dilaksanakan secara lebih efektif untuk membangunkan masyarakat.²⁸ Idea-idea di sebalik kebebasan ahli akademik kebanyakannya berkaitan dengan sifat penyelidikan akademik dan matlamatnya untuk menjadi pemangkin pembangunan masyarakat secara holistik.²⁹ Pendapat Furedy tersebut mempunyai jalinan yang rapat dan persamaan dengan pendapat yang dinyatakan oleh Hudson³⁰, Rentan³¹, Revers dan Traunmüller³², yang secara jelas menyatakan tentang betapa kebebasan ahli akademik adalah kebebasan yang penting untuk meningkatkan keterbukaan serta ketelusan dalam proses penyampaian ilmu pengetahuan. Oleh hal yang demikian, konsep kebebasan ahli akademik adalah penting untuk menjana masa depan manusia yang menjurus ke arah pembangunan yang mampan.³³

Dengan meneliti hujah yang telah diutarakan oleh Furedy ini, penyelidik menyimpulkan bahawa kebebasan ahli akademik meliputi satu bidang yang cukup terhad, iaitu dalam bidang pendidikan dan melibatkan

²⁷ Furedy, John, "Free Speech and the Issue of Academic Freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease Coming to Australian Campuses" (2011), hlm. 279-286.

²⁸ Furedy, John, "Free Speech and the Issue of Academic Freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease Coming to Australian Campuses" (2011), hlm. 279-286.

²⁹ Furedy, John, "Free Speech and the Issue of Academic Freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease Coming to Australian Campuses" (2011), hlm. 279-286.

³⁰ Hudson, David L. (2018). Free Speech on Public College Campuses Overview. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.freedomforuminstitute.org/first-amendment-center/topics/freedom-of-speech-2/free-speech-on-public-college-campuses-overview/>

³¹ Renton, David . (2021). The 'free speech' law will make university debate harder, not easier. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/may/22/the-free-speech-law-will-make-university-debate-harder-not-easier>

³² Revers, Matthias & Traunmüller, Richard. (2020). Is Free Speech in Danger on University Campus? Some Preliminary Evidence from a Most Likely Case. *Köln Z Soziol* 72, 471–497. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://link.springer.com/article/10.1007/s11577-020-00713-z>

³³ Furedy, John, "Free Speech and the Issue of Academic Freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease Coming to Australian Campuses" (2011), hlm. 279-286.

mereka yang memainkan peranan secara langsung dalam bidang berkenaan sahaja. Dalam masa yang sama juga, apabila bidang pendidikan tidak diberikan hak dan kebebasan (bercakap dan bersuara) yang berlandaskan dengan bukti-bukti yang sahih, maka, perkembangan bidang pendidikan akan tersekat. Oleh hal yang demikian, menjadi satu kewajaran supaya kebebasan ahli akademik ini dipertahankan, dan pada masa yang sama, diperkukuh bagi membentuk satu kelompok masyarakat atau warga pendidik dan pelajar yang mempunyai daya saing dan keterampilan yang tinggi dalam usaha membentuk generasi masa hadapan yang berteraskan FPK yang sebenar dan bukannya sekadar retorik semata-mata.

Seterusnya, penyelidik juga berpendapat bahawa hak asasi yang berkaitan dengan hak dan kebebasan bercakap dan bersuara memerlukan tafsiran yang jelas bagi mengelakkan apa-apa salah tafsir yang mungkin berlaku pada masa hadapan. Keperluan terhadap peruntukan khas yang berkaitan dengan jaminan hak dan kebebasan ahli akademik untuk dimasukkan dalam Perkara 10 PP bagi memacu perkembangan ilmu pengetahuan secara positif. Keterbukaan yang berlandaskan undang-undang yang jelas akan memudahkan gerak kerja memartabatkan serta meletakkan semula FPK pada landasan yang betul.

AKTA BADAN-BADAN BERKANUN (TATATERTIB DAN SURCAJ) 2000 (AKTA 605)

Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605), yang telah diluluskan oleh Parlimen pada 31 Julai 2000 dan berkuat kuasa pemakaiannya pada 1 November 2000³⁴ adalah bagi mengawal selia, menangani serta menyeragamkan apa-apa perkara yang berkaitan dengan tatatertib, dan penganan surcaj terhadap pegawai-pegawai badan berkanun yang diperbadankan oleh undang-undang persekutuan, dan bagi perkara yang berkaitan dengannya,³⁵ terutamanya bagi badan berkanun Persekutuan yang tidak mempunyai peraturan tatatertibnya sendiri.³⁶

Perkataan “badan berkanun” merangkumi mana-mana badan yang telah diperbadankan oleh undang-undang Persekutuan (Kerajaan Persekutuan).

³⁴ Pekeliling Perkhidmatan Bilangan 17 Tahun 2000, Pemakaian Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605) (27 Oktober 2000), <https://docs.jpa.gov.my/docs/pp172000.pdf> (diakses pada 10 Jun 2020).

³⁵ Bahagian Permulaan, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

³⁶ Pekeliling Perkhidmatan Bilangan 17 Tahun 2000, Pemakaian Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605) (27 Oktober 2000).

Akta 605 ini tidak terpakai kepada mana-mana pihak berkuasa tempatan.³⁷ Sehubungan dengan itu, IPT awam adalah termasuk di bawah kategori badan berkanun yang telah diperbadankan oleh undang-undang Persekutuan, tetapi Akta 605 ini tidak terpakai kepada IPT swasta yang mempunyai undang-undang tersendiri yang mengawal selia pentadbirannya.³⁸

Antara perkara yang ditegah secara mutlak menurut Akta 605 ini yang berkaitan dengan kebebasan ahli akademik secara khusus adalah seperti yang berikut:³⁹

- (1) Menerbitkan atau menulis apa-apa buku, makalah atau karya lain yang berasaskan maklumat rasmi terperingkat.⁴⁰
- (2) Membuat apa-apa pernyataan awam sama ada secara lisan, bertulis atau lain-lain tentang apa-apa perkara yang berikut:⁴¹
 - (a) membuat apa-apa ulasan atau pernyataan tentang kelemahan apa-apa dasar, rancangan atau keputusan badan berkanun atau Kerajaan;⁴²
 - (b) membuat apa-apa pernyataan awam yang boleh memalukan atau memburukkan nama badan berkanun atau Kerajaan;⁴³
 - (c) membuat apa-apa ulasan tentang kelemahan apa-apa dasar, rancangan atau keputusan badan berkanun atau Kerajaan,⁴⁴ dan

³⁷ Seksyen 4 (Tafsiran), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

³⁸ Seksyen 4 (Tafsiran), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

³⁹ Pejabat Pendaftar UITM, *Tatatertib & Surcaj (2020)*, <https://penang.uitm.edu.my/main/images/PolisBantuan/Borang/TATATERTIB-DAN-SURCAJ.pdf> (diakses pada 12 Jun 2020).

⁴⁰ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 17, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴¹ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴² Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(1)(a), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴³ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(1)(b), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴⁴ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(1)(c), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

- (d) mengedarkan apa-apa pernyataan atau ulasan, sama ada yang dibuat olehnya atau mana-mana orang lain.⁴⁵
- (3) Membuat apa-apa ulasan tentang kelebihan apa-apa dasar, rancangan atau keputusan badan berkanun atau Kerajaan.⁴⁶
- (4) Memberikan apa-apa maklumat berdasarkan fakta berhubung dengan penjalanan fungsi badan berkanun.⁴⁷
- (5) Memberikan apa-apa penjelasan berkenaan dengan apa-apa peristiwa atau laporan yang melibatkan badan berkanun atau Kerajaan.⁴⁸
- (6) Menyebarkan apa-apa ulasan, pernyataan, maklumat atau penjelasan sedemikian sama ada yang dibuat olehnya atau mana-mana orang lain.⁴⁹
- (7) Bertindak sebagai penyunting dan sebagainya dalam mana-mana penerbitan kecuali yang dibenarkan seperti yang berikut:⁵⁰
- (a) Penerbitan jabatan;⁵¹
 - (b) Penerbitan profesional;⁵²

⁴⁵ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(1)(c), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴⁶ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(2)(a), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴⁷ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(2)(b), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴⁸ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(2)(c), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁴⁹ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(2)(d), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁰ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 19, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵¹ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 19(2)(a), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵² Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 19(2)(b), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

(c) penerbitan organisasi sukarela yang tidak bercorak politik;⁵³ dan

(d) penerbitan yang diluluskan secara bertulis oleh Ketua Pengarah bagi maksud peraturan ini.⁵⁴

(8) Pegawai dalam Kumpulan Pengurusan Tertinggi atau Kumpulan Pengurusan dan Profesional tidak boleh terlibat atau aktif dalam arena politik⁵⁵ (kecuali pegawai yang telah mendapat kelulusan bertulis daripada Lembaga)⁵⁶ termasuklah keadaan-keadaan yang berikut:

(a) membuat apa-apa pernyataan awam, sama ada secara lisan atau bertulis, yang memberikan suatu pandangan yang berat sebelah tentang apa-apa perkara yang menjadi isu antara parti-parti politik;⁵⁷

(b) menerbitkan atau mengedar apa-apa bahan yang mengemukakan pandangannya yang berat sebelah atau pandangan orang lain, tentang apa-apa perkara yang berkaitan dengan mana-mana parti politik;⁵⁸

(c) terlibat dalam merayu undi bagi menyokong mana-mana calon dalam sesuatu pilihan raya bagi Dewan Rakyat atau bagi mana-mana Dewan Undangan Negeri atau apa-apa pemilihan untuk apa-apa jawatan dalam mana-mana parti politik;⁵⁹

⁵³ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 19(2)(c), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁴ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 19(2)(d), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605); Perkataan “Lembaga” ditafsirkan sebagai badan berkanun itu sendiri atau, jika undang-undang pemerbadanannya mengadakan peruntukan bagi suatu lembaga, majlis atau jawatankuasa yang berasingan, walau dengan nama apa pun disebut, untuk menjalankan fungsi-fungsi badan berkanun itu dan untuk menjaga pengurusan dan pentadbiran am badan berkanun itu, lembaga, majlis atau jawatankuasa itu [Seksyen 4 (Tafsiran), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605)].

⁵⁵ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁶ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(3)(a) dan (b), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁷ Jadual [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(a), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁸ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(b), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁵⁹ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(c), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

(d) bertindak sebagai ejen pilihan raya atau ejen tempat mengundi atau atas apa-apa sifat untuk atau bagi pihak seseorang calon dalam sesuatu pilihan raya bagi Dewan Rakyat atau bagi mana-mana Dewan Undangan Negeri;⁶⁰

(e) bertanding untuk apa-apa jawatan dalam mana-mana parti politik;⁶¹ atau

(f) memegang apa-apa jawatan dalam mana-mana parti politik.⁶²

Berdasarkan senarai sekatan di atas menunjukkan bahawa bukan sahaja pegawai yang berkhidmat di badan berkanun “dipenjarakan” dengan sekatan yang cukup “memilukan” perkembangan hak dan kebebasan bersuara tetapi dalam masa yang sama sekatan tersebut juga dilihat “menyekat” hampir keseluruhan bidang tugas ahli akademik. Fungsi dan gerak kerja boleh dianggap lumpuh dengan wujudnya sekatan yang sedemikian kerana ahli akademik yang berkhidmat di IPT awam juga merupakan pegawai badan berkanun.

Dalam hal ini juga, Wan Chang Da menyatakan bahawa bukan hanya kritikan negatif yang dilarang, membuat komen dalam bentuk apa pun tentang kekuatan dan apa-apa perkara positif mengenai sebarang polisi, rancangan atau keputusan kerajaan juga dilarang. Dengan kata lain, penjawat awam, termasuk ahli akademik di universiti awam, tidak dibenarkan memberi komen tentang kerajaan atau universiti. Larangan sebegini secara langsung bertentangan dengan kebebasan untuk mengajar. Larangan ini dapat diperluas dalam kuliah, persidangan atau ceramah. Walaupun pengecualian dapat diperoleh daripada Menteri, keadaan sedemikian adalah tidak praktikal bagi lebih 31,000 orang ahli akademik di negara ini, secara individu, perlu meminta pengecualian bertulis daripada seorang Menteri pada setiap waktu untuk bercakap, menulis atau membuat pernyataan.⁶³

Dapat disimpulkan juga bahawa kebebasan ahli akademik boleh dikenakan sekatan dalam beberapa keadaan seperti yang berikut:

⁶⁰ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(d), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶¹ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(e), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶² Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20(1)(f), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶³ Wan Chang Da, *Academic Freedom in Malaysian Public Universities* (2021), http://web.usm.my/km/earlyView_May2021/29_KM-OA-03-20-0050.R1.pdf (diakses pada 26 September 2021).

- (1) membuat apa-apa ulasan atau pernyataan yang berkaitan dengan hal-ehwal badan berkanun atau Kerajaan;⁶⁴
- (2) terlibat dalam apa-apa hal yang berkaitan dengan penulisan, penyuntingan dan penerbitan bahan bacaan atau dokumen kecuali dengan kebenaran bertulis daripada pihak Lembaga;⁶⁵ dan
- (3) terlibat dalam apa-apa hal yang berkaitan dengan politik.⁶⁶

Apabila ketiga-tiga perkara tersebut dikenakan sekatan, maka dengan tidak secara langsung akan memberikan kesan yang “tidak sihat” atau kesan yang mendasar dan melemahkan terhadap perkembangan kebebasan ahli akademik kerana kesemua perkara tersebut merupakan rutin harian bidang tugas ahli akademik. Jika diteliti secara rinci, ahli akademik berperanan penting untuk membuat apa-apa ulasan dan pernyataan yang berlandaskan kepakaran serta profesionalisme mereka terutamanya melibatkan apa-apa isu yang berkaitan dengan masyarakat setempat dan antarabangsa. Sekiranya peranan ini “disempitkan”, maka ilmu pengetahuan juga tidak dapat disampaikan secara telus kepada masyarakat yang akhirnya menyebabkan kefahaman tentang sesuatu isu tersebut tidak dapat dirungkaikan secara jelas. Sehubungan dengan itu, “penyempitan” peranan ahli akademik ini sekali gus akan “memalapkan” perkembangan ilmu pengetahuan dalam kalangan masyarakat secara komprehensif.

Keadaan tersebut menjadi semakin “parah” apabila sekatan juga dikenakan dalam hal yang berkaitan dengan penulisan, penyuntingan dan penerbitan. Jika diperhatikan secara mendalam, perkara tersebut merupakan amalan dan peranan ahli akademik yang paling asas untuk memastikan kesinambungan penyampaian serta perkembangan ilmu pengetahuan tersebut dapat dijalankan dengan lancar dan seterusnya memberikan kesan terbaik ke arah meningkatkan taraf hidup masyarakat.

Larangan yang dikenakan terhadap pelibatan ahli akademik dalam politik juga memberikan impak yang tidak baik kepada mereka kerana keterlibatan ahli akademik akan dapat mencorakkan masa hadapan negara yang lebih cemerlang dan gemilang. Sumbangan ahli akademik

⁶⁴ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶⁵ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan-peraturan 17 dan 19, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶⁶ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 20, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

yang berupa buah fikiran dan pendapat yang berlandaskan kepakaran mereka (dalam sesuatu bidang tersebut) juga akan tersekat. Sekiranya kesemua keadaan ini tidak ditangani secara bijaksana, maka penyelidik berkeyakinan bahawa hala tuju pembangunan negara akan gagal dicapai secara mampan. Modal insan yang holistik dan bersepadu juga akan gagal dilahirkan melalui sistem pendidikan yang bersifat “sempit” dan “tertutup” ini. Natijah daripada sekatan yang dikenakan ini juga akan menyebabkan matlamat FPK tidak dapat dicapai secara menyeluruh, maka, FPK akan gagal dilestarikan. Akhirnya, FPK hanya akan menjadi seolah-olah seorang insan yang kelihatan hebat (sudut fizikal atau luaran), berpakaian berjenama, berkenderaan mewah dan lain-lain lagi, namun hakikatnya tubuh badannya telah dijangkiti dengan segala jenis penyakit yang hanya menunggu masa untuk rebah menyembah bumi dan mengakhiri hayatnya yang dihimpit dengan pelbagai kesakitan yang menyeksakan.

Walaupun terdapat sekatan yang dikenakan menerusi perkara-perkara yang dibincangkan di atas, namun terdapat pengecualian yang diberikan kepada pegawai yang berkhidmat dalam badan berkanun dalam keadaan tertentu. Hal ini dapat dilihat dalam Peraturan 18(3) yang menyebutkan bahawa sekatan tersebut akan “terangkat” apabila terdapatnya kelulusan yang diberikan oleh Menteri.⁶⁷ Namun begitu, masih lagi terdapat satu halangan yang boleh dianggap “membebankan” ahli akademik untuk menjalankan tugas mereka secara bebas dan telus apabila wujudnya peruntukan yang mengenakan prasyarat untuk mendapatkan kebenaran daripada Menteri untuk memastikan sekatan tersebut tidak dikenakan kerana sekatan tersebut merupakan rutin harian seseorang ahli akademik.

Seseorang ahli akademik yang dianggap telah melakukan kesalahan menurut undang-undang ini boleh dikenakan tindakan tatatertib. Jawatankuasa Tatatertib boleh memperakukan kepada Lembaga (pihak pentadbiran badan berkanun) supaya perkhidmatan seseorang ditamatkan demi kepentingan awam.⁶⁸ Seseorang pegawai yang didapati bersalah oleh Jawatankuasa Tatatertib boleh merayu kepada Jawatankuasa Rayuan Tatatertib secara bertulis selepas keputusan disampaikan kepadanya.⁶⁹ Jawatankuasa Tatatertib boleh mengenakan seseorang staf yang didapati bersalah atas suatu kesalahan tatatertib, mana-mana satu atau apa-apa gabungan dua atau lebih hukuman,

⁶⁷ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tatatertib Badan-badan Berkanun, Peraturan 18(3), Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶⁸ Seksyen 9 hingga 13, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁶⁹ Seksyen 7, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

iaitu, amaran, denda, lucut hak emolumen, menanggukuhkan pergerakan gaji, turun gaji, turun pangkat atau buang kerja.⁷⁰

Menurut pendapat Wan Chang Da [Penyelidik di National Higher Education Research Institute (Universiti Sains Malaysia)], cabaran yang dapat dilihat terdapat dalam Akta 605 ialah undang-undang ini tidak berada di bawah bidang kuasa Kementerian Pendidikan tetapi di sebuah agensi terpusat⁷¹ yang menyebabkan ahli akademik akan terbeban dengan satu lagi undang-undang yang akan “melemahkan” kebebasan ahli akademik untuk menjalankan proses pengajaran, pembelajaran, penyelidikan dan cetusan idea yang menyumbang ke arah “menceriakan” bidang akademik secara keseluruhannya.⁷²

Akta 605 ini juga boleh dianggap sebagai satu ancaman tindakan yang akan dikenakan terhadap penjawat awam agar tidak membuat apa-apa ulasan terhadap kerajaan dan IPT (tempat mereka berkhidmat).⁷³ Keadaan ini akan membantutkan lagi usaha ke arah memartabatkan kebebasan ahli akademik yang berkhidmat di IPT awam yang dilingkungi dengan peruntukan-peruntukan yang “menyempitkan” ruang dan peluang untuk menyuarakan pendapat mereka secara telus dan terbuka. Namun begitu, Akta 605 juga mempunyai kebaikannya seperti kewujudan peruntukan bagi jawatankuasa tribunal dan tata tertib Bahagian II (Tata tertib) Akta 605⁷⁴ yang dilihat memberikan “cahaya dan sinar” kepada ahli akademik yang dikenakan tindakan menurut Akta 605 ini.

Undang-undang ini perlu ditambah baik dari sudut sekatan yang dikenakan terhadap penjawat awam berkenaan dengan penyampaian

⁷⁰ Jadual Ketiga [Seksyen 5], Peraturan-peraturan Tata tertib Badan-badan Berkanun, Peraturan-peraturan 40 – 44, Akta Badan-Badan Berkanun (Tata tertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

⁷¹ Ross, John. (December 19, 2019). (Times Higher Education), Experts Doubt Malaysian Higher Ed Reform: Civil service hostility and legislative complexities seen as obstacles. Dicapai pada 15 Jun 2020 daripada <https://www.insidehighered.com/news/2019/12/19/experts-doubt-malaysian-higher-education-reforms>

⁷² Ross, John. (December 19, 2019). (Times Higher Education), Experts Doubt Malaysian Higher Ed Reform: Civil service hostility and legislative complexities seen as obstacles.

⁷³ Fauziah Md. Taib, Melissa Ng Lee Yen Abdullah. (2015). *Governance Reforms in Public Universities of Malaysia*, Penerbit Universiti Sains Malaysia. Dicapai pada 16 Jun 2020 daripada https://books.google.com.my/books?id=OQ2NDAAAQBAJ&dq=comments+on+act+605&source=gbs_navlinks_s

⁷⁴ Sesyen-seksyen 5 hingga 8, Akta Badan-Badan Berkanun (Tata tertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).

maklumat yang dilihat mengehadkan ruang dan peluang untuk mereka menyalurkan, menyampaikan serta menghebahkan maklumat tertentu walaupun atas prinsip ketelusan dan keadilan yang disokong dengan bukti serta dalil yang kukuh. Secara rangkumannya, undang-undang ini dilihat menyekat kebebasan akademik menerusi pelbagai sekatan yang dikenakan yang akhirnya akan mengganggu usaha untuk melestarikan FPK.

AKTA UNIVERSITI DAN KOLEJ UNIVERSITI 1971 (AKTA 30)

Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (Akta 30) (selepas ini disebut sebagai “Akta 30”) merupakan antara undang-undang penting yang mengawal selia hal-hal yang berkaitan dengan pendidikan tinggi di Malaysia. Pada peringkat permulaannya, Akta 30 ini menyediakan kerangka perundangan untuk sistem dan struktur tadbir urus semua IPT awam, termasuklah kolej universiti di Malaysia.⁷⁵ Akta 30 ini telah diwartakan pada 29 April 1971 dan mula dikuatkuasakan pada 30 April 1971 bagi tujuan urus tadbir hal-hal yang berkaitan dengan pendidikan tinggi awam di Malaysia.⁷⁶

Di bawah Akta 30, kerajaan mempunyai kuasa penuh terhadap pendaftaran pelajar dan program pendidikan⁷⁷. Walaupun Akta 30 ini terpakai kepada semua IPT awam di Malaysia, namun pemakaiannya telah dikecualikan bagi Universiti Islam Antarabangsa Malaysia (yang ditubuhkan di bawah triti antara Kerajaan Malaysia dengan negara-negara yang bernaung di bawah Pertubuhan Persidangan Islam) dan Universiti Teknologi Mara (UiTM) yang mempunyai aktanya yang tersendiri, iaitu Akta Universiti Teknologi Mara (Akta 175). Hal ini termaktub di bawah seksyen 5A Akta 30.⁷⁸

⁷⁵ Kell, Peter & Vogl, Gillian. (2009). *Higher education in the Asia Pacific: Challenges for the future*. Cambridge Scholar Publishing, New Castle, UK, hlm. 64.

⁷⁶ Malaysia, Perbahasan Dewan Negara, Rang Undang-undang Universiti dan Kolej Universiti (Pindaan) (2018) Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga DN 20.12.2018, (2018), hlm. 31, <https://www.parlimen.gov.my> (diakses pada 31 Disember 2018).

⁷⁷ Lee, M. N. N. (2004). *Restructuring higher education in Malaysia. Monograph Series* (No. 4), School of Educational Studies, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, Malaysia, hlm. 100.

⁷⁸ Malaysia, Dewan Negara, Rang Undang-undang Universiti dan Kolej Universiti (Pindaan) (2018) Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga DN 20.12.2018, (2018), hlm. 32, <https://www.parlimen.gov.my/hansard-dewan-negara.html?uweb=dn&> (diakses pada 10 Julai 2019).

Dalam pembentangan Akta 30, Hussein Onn, Menteri Pelajaran pada masa itu, menjelaskan kedudukan kerajaan dalam urusan pentadbiran IPT dengan menyatakan bahawa:⁷⁹

Universities anywhere in the world do not exist in a vacuum. Our universities, in particular, certainly do not. While the Government is in agreement with the concept of academic freedom, it is necessary however to remember always that like other freedoms it is not absolute. It is subject to qualifications imposed by national, financial and other practical considerations. In order to maintain its academic standards and thus ensure its repute in the international academic world a university will require vast amounts of public funds and in that process it will have to bear constantly in mind the national aspirations and needs as interpreted by the Government. In this regard, it is important to remember that even universities not dependent on public funds have to bear in mind and to some extent conform to the wishes of their private benefactors.⁸⁰

Seterusnya, Menteri Pendidikan menjelaskan kepada Parlimen bahawa Kabinet juga telah menggunakan laporan yang telah disediakan oleh jawatankuasa penggubalan perlembagaan Universiti Pulau Pinang dan Universiti Kebangsaan Malaysia sebagai asas untuk jadual dalam akta Akta 30. Beliau menegaskan bahawa tindakan itu bertujuan untuk memudahkan penubuhan, penyelenggaraan dan pentadbiran universiti dan kolej universiti. Dengan kata lain, universiti dan kolej universiti tidak lagi perlu diwujudkan oleh Parlimen. Sebaliknya, Yang di-Pertuan Agong diberi kuasa ini di bawah Seksyen 6 Akta 30.⁸¹

Walaupun Akta 30 menyediakan kerangka undang-undang untuk penubuhan IPT di Malaysia, tetapi Akta 30 juga memberikan hak kepada Kerajaan untuk campur tangan dalam apa-apa hal yang berkaitan dengan pentadbiran IPT. Hussein Onn mengakui bantahan dan petisyen terhadap seksyen tertentu akta itu, terutamanya daripada Majlis dan badan pelajar di Universiti Malaya. Sebagai contoh, bahagian 15 dan 16 draf pertama

⁷⁹ Wan, Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia. Policy IDEAS No. 40. Institute for Democracy and Economic Affairs, hlm. 7. <http://www.ideas.org.my/wp-content/uploads/2017/06/The-History-of-University-Autonomy-in-Malaysia-.pdf> (diakses pada 21 Disember 2018).

⁸⁰ Dewan Rakyat, Senarai Penyata Rasmi (Hansard), 17 Mac 1971 (2019), hlm. 1401-1402, <https://www.parlimen.gov.my/hansard-dewan-rakyat.html?uweb=dr&arkib=yes> (diakses pada 12 Julai 2019).

⁸¹ Wan, Chang Da, The History of University Autonomy in Malaysia “(Mei 2017), hlm. 7.

Akta 30 yang bertujuan untuk mengawal aktiviti pelajar secara nyata dengan melarang kumpulan pelajar daripada bergabung, menyokong atau bersimpati dengan parti politik, kesatuan sekerja dan kumpulan individu yang menyalahi undang-undang.⁸² Walaupun sekatan tersebut dikenakan secara langsung kepada para pelajar, namun kesannya juga akan terkena kepada para ahli akademik kerana mereka juga terlibat secara langsung dengan segala bentuk aktiviti pelajar yang dianjurkan dalam lingkungan IPT tersebut. Dalam konteks ini, ahli akademik secara tidak langsung tidak boleh menggalakkan para pelajar untuk terlibat dalam apa-apa aktiviti yang berkaitan tersebut.

Akta 30 menandakan permulaan campur tangan kerajaan dalam pentadbiran institusi pendidikan tinggi negara. Seterusnya, hakisan autonomi di institusi-IPT Malaysia berlaku dengan pindaan berikutnya kepada Akta 30. Pindaan 1975 kepada Akta 30 khususnya memberikan kawalan penuh terhadap universiti yang menyebabkan “kepincangan autonomi” di IPT Malaysia.⁸³

Dengan perubahan yang berlaku terhadap perkembangan perundangan semasa yang mengaitkan secara langsung kepada para ahli akademik dan pelajar, hal ini memberikan kesan yang terus kepada pembentukan modal insan bagi masyarakat Malaysia amnya. Menurut R. M. Sail dan S. S. Pandak Osman, pelajar dianggap sebagai agen perubahan masyarakat. Mereka mampu membuat perbezaan baharu dalam usaha mengundang masyarakat untuk berfikir.⁸⁴ Akta 30 yang mengalami banyak perubahan tersebut menyebabkan pola perkembangan akademik juga turut terkesan dan mempengaruhi perkembangan sistem pendidikan di Malaysia.

Pindaan 1975 yang secara langsung meletakkan IPT di bawah kawalan Kerajaan. Hal ini dapat dilihat dalam beberapa keadaan seperti yang berikut:⁸⁵

⁸² Wan Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia policy, hlm. 7.

⁸³ Wan Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia policy, hlm. 9.

⁸⁴ Sail, M. R. and S. S. Pandak Osman. (1999). Penglibatan mahasiswa dalam aktiviti politik: Satu Kajian kes di Universiti Putra Malaysia (Student involvement in political activity: Case study of Universiti Putra Malaysia). *Journal Personalia Pelajar*, 6, 53-62; Wan Kamal Mujani, Anwar Muttaqin and Kartini Aboo Talib Khalid, “The Involvement of Malay Students in Campus Politics in Malaysian Public Institution of Higher Education” (2014), *Middle-East Journal of Scientific Research*, Vol. 20(12): 2147-2155, hlm. 2147.

⁸⁵ Wan Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia policy, hlm. 10.

- (1) Seksyen baharu 16A dan 16C termasuk tindakan tatatertib dan hukuman yang akan dikenakan terhadap kakitangan universiti;
- (2) Naib Canselor akan dilantik oleh Yang di-Pertuan Agong yang bertindak atas nasihat Menteri. Sebelum ini, kuasa tersebut terletak hak pada Majlis Universiti;
- (3) Menteri akan melantik Timbalan Naib Canselor yang mempunyai kuasa untuk melantik Dekan, Timbalan Dekan dan Ketua Institut atau Sekolah bagi menggantikan pilihan raya demokratik dalam kalangan ahli akademik; dan
- (4) Pengerusi Majlis Universiti akan dilantik oleh Menteri, bertentangan dengan pilihan raya dalaman dalam Majlis. Majlis Universiti terdiri daripada lima orang pegawai tinggi kerajaan dan wakil lain yang dilantik oleh Menteri dan bukannya perwakilan yang dilantik oleh Persatuan Graduan dan Senat.

Tanpa apa-apa keraguan lagi, pindaan ini secara berkesan telah menghilangkan autonomi di IPT dengan menghapuskan instrumen demokrasi utama yang membolehkan IPT mengawal selia secara sendiri, dengan memberikan kuasa kepada pihak berkuasa Kerajaan untuk mengawal sepenuhnya pentadbiran IPT.⁸⁶ Dalam konteks ini, apabila IPT dikawal selia oleh kerajaan, maka, kebebasan ahli juga jatuh dalam kawalan kerajaan. Hal ini secara langsung memberikan kuasa kepada kerajaan untuk mengawal kebebasan ahli akademik.

Pada tahun 1995, Akta 30 telah dipinda untuk meletakkan rangka kerja bagi semua universiti di Malaysia untuk dikorporatkan dan kemudiannya untuk beroperasi sebagai entiti yang diberi kuasa⁸⁷ untuk membuat pembaharuan dalam domain pendidikan tinggi di Malaysia. Antara perubahan penting yang dicadangkan ialah idea untuk mengehadkan kuasa menteri dan untuk mewakilkan kuasa-kuasa ini kepada lembaga pengarah IPT masing-masing.⁸⁸ Rasional cadangan tersebut adalah untuk memberikan lebih banyak autonomi kepada IPT dari segi pentadbiran dan

⁸⁶ Wan Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia policy, hlm. 10.

⁸⁷ Kell, Peter & Vogl, Gillian. *Higher Education in the Asia Pacific: Challenges for the Future*, hlm. 66.

⁸⁸ Kell, Peter & Vogl, Gillian. *Higher Education in the Asia Pacific: Challenges for the Future*, hlm. 73.

untuk menggalakkan ketelusan dan tadbir urus yang baik dalam proses pengajaran dan pembelajaran.⁸⁹

Pindaan baharu juga mencadangkan penubuhan pejabat *Ombudsman* di IPT. Peranan *Ombudsman* adalah untuk menyiasat aduan daripada mana-mana anggota masyarakat IPT dan membentangkannya kepada Lembaga Pengarah. Hal ini adalah untuk memastikan bahawa terdapat proses pemeliharaan dan jaminan kebebasan yang lebih baik dalam pengendalian apa-apa aduan yang diserahkan oleh pihak yang tidak berpuas hati atau yang mempunyai apa-apa aduan di IPT.⁹⁰ Pindaan yang dicadangkan itu juga akan mengehadkan kuasa Naib Canselor dan memindahkan kuasa-kuasa itu kepada Lembaga Pengarah. Hal ini adalah untuk menggalakkan proses akauntabiliti yang lebih baik dengan penentuan sesuatu keputusan dilakukan secara kolektif.⁹¹ Secara tidak langsung, pindaan ini akan mengangkat kebebasan akademik dengan menggalakkan penglibatan yang proaktif oleh golongan yang terlibat dalam bidang akademik secara amnya di IPT yang terdapat di Malaysia.

Pelan tindakan untuk transformasi IPT (2006–2010, 2011–2015), telah mengubah landskap IPT awam dengan memberikan penekanan terhadap misi IPT awam untuk difokuskan kepada hal-hal yang berkaitan dengan penyelidikan. Dengan wujudnya hala tuju yang baharu ini kesan yang lebih akan terhasil secara berperingkat bagi mempertingkatkan daya saing modal insan yang bakal dilahirkan pada masa hadapan (Rancangan Strategik Pendidikan Tinggi Nasional 2020).⁹²

Perubahan perundangan dalam Akta 30 pada tahun 1975 dan 1995 terbukti menjadi halangan penting terhadap autonomi IPT awam di Malaysia. Walaupun Akta 30 dipinda lagi pada tahun 2009 dengan menubuhkan jawatankuasa yang akan menasihati pelantikan Menteri, Naib Canselor dan Timbalan Naib Canselor, kuasa untuk melantik tetap menjadi hak mutlak Menteri. Pemusatan kuasa pelantikan ini telah menyebabkan pelantikan Naib Canselor yang tidak layak memegang jawatan tersebut

⁸⁹ Kell, Peter & Vogl, Gillian. *Higher education in the Asia Pacific: Challenges for the future*, hlm. 73.

⁹⁰ Kell, Peter & Vogl, Gillian. *Higher education in the Asia Pacific: Challenges for the future*, hlm. 74.

⁹¹ Kell, Peter & Vogl, Gillian. *Higher education in the Asia Pacific: Challenges for the future*, hlm. 75.

⁹² Jung Cheol Shin, Akira Arimoto, William K. Cummings & Ulrich Teichler. (2014). *Teaching and research in contemporary higher education: Systems, activities and rewards*. Springer Dordrecht Heidelberg, New York, U.S.A. hlm. 262.

berkemungkinan akan dilakukan dan keadaan ini akan menyumbang kepada krisis kepimpinan di IPT awam seperti pelantikan yang dibuat berdasarkan lantikan politik dan sebagainya.⁹³ Apabila autonomi IPT diganggu gugat, maka secara tidak langsung memberikan kesan secara keseluruhan (*domino effect*), bukan sahaja kepada para pelajar, tetapi juga kepada para ahli akademik yang saling memerlukan antara satu sama lain.

Walaupun secara amnya Akta 30 ini lebih melibatkan para pelajar, namun, peranan ahli akademik dalam usaha mendidik serta memberikan tunjuk ajar kepada mereka akan terkesan dengan peruntukan-peruntukan yang termaktub dalam Akta 30 ini. Apabila para pelajar gagal berfungsi dengan baik untuk melahirkan idea yang bernas, maka para ahli akademik juga gagal berfungsi sepenuhnya dalam penyebaran ilmu pengetahuan di institusi-IPT yang terbabit. Para pelajar yang terikat dengan peruntukan yang telah dibincangkan dalam perenggan sebelum ini akan menyebabkan komunikasi antara mereka dengan ahli akademik tersekat. Dengan wujudnya situasi sebegini, konsep ketelusan dan keterbukaan dalam proses pengajaran dan pembelajaran tersebut tidak dapat dicapai secara maksimum.

Satu perkara yang menarik untuk dinyatakan di sini ialah Akta 30⁹⁴ memperuntukkan perkara yang berkaitan dengan “merangka dasar untuk melindungi kebebasan akademik dan kecemerlangan profesional” bagi mempertingkatkan serta memperkukuh sistem pendidikan negara.⁹⁵ Peruntukan ini menunjukkan bahawa masih terdapat “sinar” kepada usaha memartabatkan kebebasan ahli akademik sekiranya dilaksanakan secara telus dan benar. Dengan adanya peruntukan tersebut yang menyatakan secara jelas tentang kebebasan akademik yang menjadi dasar yang perlu dilindungi, maka, pihak yang bertanggungjawab hendaklah mengambil

⁹³ Wan Chang Da. (Mei 2017). The history of university autonomy in Malaysia policy. IDEAS No. 40, Institute for Democracy and Economic Affairs (Mei 2017), hlm. 10. Rujuk juga: Morshidi, S., Abdul Razak, A. and Azman, N., “University leadership in crisis: The need for effective leadership positioning in Malaysia”, *Higher Education Policy* (2012), 25, hlm. 511-529.

⁹⁴ Jadual Pertama, Peruntukan 17(2A)(h) Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (Akta 30).

⁹⁵ LexisNexis, Universities and University Colleges Act 1971 Act 30 First Schedule (2020), <https://advance.lexis.com/document/teaserdocument/?pdmfid=1522468&cr id=a742be3c-af8a-44fc-8bba-8465a1b40d9e&pdteaserkey=h1&pdicsfeatureid=1521734&pditab=allpods&pddocfullpath=%2Fshared%2Fdocument%2Flegislation-my%2Furn%3AcontentItem%3A5RC3-NHP1-JWBS-654M-00000-00&ecomp=k b5wk&earg=sr3&prid=1b2e19ae-c892-475b-8ea7-e208bd431747> (diakses pada 16 Jun 2020).

langkah positif dan proaktif dalam usaha “menghidupkan” kembali hak dan kebebasan ini dengan “mengaktifkan gerakan bersepadu” yang melibatkan semua pihak untuk menjayakan langkah-langkah yang baik ini.

AKTA PENDIDIKAN 1996 (AKTA 550)

Akta Pendidikan 1996 (Akta 550) merupakan lanjutan dan pembaharuan daripada Akta Pelajaran 1961. Tujuan Akta 550 ini adalah untuk memantapkan sistem pendidikan kebangsaan bagi generasi akan datang sejajar dengan kehendak dan cita-cita negara untuk menjadikan Malaysia sebagai pusat kecemerlangan pendidikan yang bermutu tinggi dan bertaraf dunia. Akta 550 merupakan perundangan yang menampilkan kesinambungan kepada hasrat dan dasar pendidikan yang ada. Akta 550 ini berpaksikan perakuan-perakuan utama Penyata Razak 1956 yang menjadi asas kepada Dasar Pendidikan Kebangsaan selama ini. Akta 550 juga banyak mengekalkan peruntukan yang masih relevan daripada Akta Pelajaran 1961.

Akta ini digubal dengan tujuan untuk memperluas skop dan memperkenalkan perundangan tentang pendidikan. Akta ini juga bertujuan secara langsung bagi mengambil kira aspirasi masyarakat berbilang di Malaysia. Pada masa yang sama, beberapa peruntukan Akta Pelajaran 1961 yang tidak relevan telah digugurkan semasa penggubalan Akta 550. Dengan wujudnya Akta 550 ini, kecemerlangan pendidikan negara yang berpaksikan FPK dapat dilaksanakan secara teratur. Kelestarian FPK dalam usaha membentuk modal insan yang holistik melalui pengukuhan kebebasan ahli akademik juga dapat dipacu secara agresif dan berkesan. Oleh hal yang demikian, penyelidik berpendapat bahawa Akta 550 ini juga penting untuk dikekalkan bagi memastikan aspirasi dan matlamat FPK dapat disusun atur serta dilaksanakan secara menyeluruh.

AKTA PENDIDIKAN TINGGI SWASTA 1996 (AKTA 555)

Akta Pendidikan Tinggi Swasta 1996 (Akta 555) merupakan kesinambungan kepada Akta 550. Dengan adanya Akta 555 ini, boleh dikatakan sebagai melengkapkan bidang kuasa kerajaan dalam penentuan maksud dan hala tuju penubuhan IPT swasta di Malaysia secara terancang dan tersusun. Akta 555 juga dapat menyelaraskan segala bentuk undang-undang dan dasar yang diperkenalkan oleh kerajaan bagi IPT di Malaysia dalam hal-hal yang berkaitan dengan pentadbiran, penambahbaikan dan apa-apa perkara lain yang bersangkutan dengan tadbir urus IPT di Malaysia.

Penyelidik berpendapat bahawa Akta 555 ini penting bagi memastikan kesinambungan pendidikan negara dapat diadun menurut satu rangka dasar yang berpaksikan kepada FPK secara menyeluruh. Oleh hal yang demikian, mana-mana IPT yang tidak dimasukkan sebagai kategori IPT awam masih lagi tertakluk pada dasar undang-undang pendidikan yang dikawal selia oleh pihak kerajaan agar selaras dengan matlamat dan kehendak FPK. Maka, keselarasan antara IPT awam dan swasta dalam urusan pentadbiran, penambahbaikan serta apa-apa perkara yang berkaitan dengan tadbir urus IPT di Malaysia dapat dipantau dan digerakkan secara terancang dan tersusun. Apabila wujudnya keselarasan tersebut, keberkesanan dalam penentuan hala tuju pendidikan negara akan dapat digerakkan secara efektif.

AKTA MAJLIS KEBANGSAAN PENDIDIKAN TINGGI 1996

Akta Majlis Kebangsaan Pendidikan Tinggi 1996 (selepas ini disebut sebagai “Akta MKPT 1996”) dibuat bagi memberikan saranan kepada kerajaan agar menubuhkan atau membentuk sebuah badan dengan nama Majlis yang mempunyai kuasa bagi merangka sesuatu dasar dan seterusnya menyelaraskan perkembangan pendidikan tinggi agar dapat memenuhi permintaan sosial secukupnya terhadap pendidikan jenis ini.⁹⁶

Akta MKPT 1996 ini juga dibuat bagi tujuan memenuhi perkembangan dan permintaan tinggi yang meliputi aspek kuantitatif dan kualitatif yang merujuk bilangan IPT di Malaysia serta apa-apa yang berkaitan dengannya dan keperluan tenaga kerja atau modal insan yang profesional dan separa profesional di sektor awam dan swasta bagi membentuk sebuah negara maju dan berdaya saing pada masa hadapan.⁹⁷

Selain itu, Akta MKPT 1996 ini juga diadakan bagi tujuan urusan pengawalseliaan serta mengawal kualiti pendidikan yang disediakan oleh pihak IPT (kerajaan atau swasta) di Malaysia (sama ada yang melibatkan penyedia tempatan atau kerjasama dengan IPT luar negara) yang mempunyai visi dan misi utama untuk melahirkan modal insan yang berkemahiran tinggi.⁹⁸ Dalam erti kata lain, Akta MPKT 1996 ini bertujuan untuk menyelaraskan perkembangan pendidikan tinggi di negara ini.

⁹⁶ Supyan Hussin, *Pendidikan di Malaysia: Sejarah, Sistem dan Falsafah*, Edisi ke-2, Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, Malaysia, 2004, hlm. 432-433.

⁹⁷ Supyan Hussin, *Pendidikan di Malaysia: Sejarah, Sistem dan Falsafah*, hlm. 433.

⁹⁸ Najeemah Md. Yusof. (2006). *Konsep Pendidikan*. PTS Professional, Malaysia, hlm. 120.

Dengan adanya Akta MKPT 1996 ini, hasrat kerajaan untuk melahirkan modal insan yang berdaya saing pada peringkat global akan dapat dilahirkan. Keadaan ini bersesuaian dengan FPK yang menitikberatkan aspek sedemikian sebagai kerangka penting pendidikan kebangsaan. Seterusnya, dalam usaha menjadikannya satu realiti, boleh dikatakan bahawa Akta MKPT 1996 ini mempunyai hubungan yang rapat dengan perkembangan kebebasan akademik kerana kedua-duanya mempunyai satu matlamat yang sama, iaitu menjana dan melahirkan pelajar yang kreatif dan berfikiran terbuka, serta memberikan ruang yang secukupnya bagi para ahli akademik untuk terus melahirkan idea-idea yang bernas tanpa apa-apa sekatan yang tidak munasabah mengikut undang-undang sedia ada.

AKTA AGENSI KELAYAKAN MALAYSIA 2007 (AKTA 679)

Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007 (Akta 679) (AKM 207) dibuat bagi menubuhkan Agensi Kelayakan Malaysia [Malaysian Qualification Agency (MQA)] sebagai badan kebangsaan untuk melaksanakan Kerangka Kelayakan Malaysia [Malaysian Qualifications Framework (MQF)] yang bertindak memberikan akreditasi kepada program pendidikan dan kelayakan yang tinggi, mengawasi, mengawal kualiti dan taraf penyedia pendidikan tinggi, menubuhkan dan mengekalkan Daftar Kelayakan Malaysia (MQR atau Malaysian Qualifications Register) dan menyediakan untuk perkara yang berkaitan.⁹⁹

MQA memainkan peranan untuk melaksanakan MQF sebagai landasan sistem jaminan kualiti pendidikan tinggi dan titik rujukan kriteria dan standard kelayakan kebangsaan.¹⁰⁰ MQA berperanan sebagai badan tunggal yang menyelia dan menyelaras jaminan kualiti dan akreditasi pendidikan tinggi negara.¹⁰¹ Akreditasi yang dilaksanakan oleh MQA merupakan perkara yang amat penting dalam peningkatan kualiti pendidikan negara agar tidak tersasar daripada matlamat asal FPK yang menggariskan beberapa visi penting seperti melahirkan rakyat Malaysia yang berilmu pengetahuan. Keberadaan MQA ini menunjukkan satu komitmen yang baik oleh pihak kerajaan dalam usaha memastikan segala bentuk ilmu yang disampaikan merupakan ilmu yang disaring kualitinya terlebih dahulu agar selaras dan tidak tersasar daripada matlamat asal FPK.

⁹⁹ Bahagian Pengenalan Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007 (Akta 679).

¹⁰⁰ Agensi Kelayakan Malaysia, MQA Sepintas Lalu (2019), http://www.mqa.gov.my/pv4/bm/profil_MQA.cfm (diakses pada 19 Februari 2019).

¹⁰¹ Agensi Kelayakan Malaysia, MQA Sepintas Lalu (2019).

PERLEMBAGAAN UNIVERSITI-UNIVERSITI DI MALAYSIA

Perlembagaan universiti-universiti amat penting kerana mengawal selia perjalanan sesebuah universiti. Perlembagaan universiti merupakan undang-undang tertinggi pada peringkat dalaman universiti yang memainkan peranannya untuk memastikan kebebasan ahli akademik terjamin. Sebagai contoh, seksyen 22(6)(h) Perlembagaan Universiti Kebangsaan Malaysia (sebagaimana pada 22 November 2012) telah memperuntukkan bahawa Senat hendaklah melaksanakan fungsi dan menjalankan kuasa untuk merangka dasar untuk melindungi kebebasan ahli akademik dan kecemerlangan profesional mereka.¹⁰² Peruntukan tersebut adalah amat bertepatan dengan ciri-ciri yang digariskan dalam FPK bagi memperkasakan sistem pendidikan kebangsaan. Peruntukan yang sama juga terdapat dalam:

- (1) Perintah Universiti dan Kolej Universiti (Penggubahan dan Penambahan kepada, Perlembagaan) (Universiti Malaysia Kelantan) 2010 (P.U. (A) 462/2010);¹⁰³
- (2) Perlembagaan Universiti Malaysia Terengganu (P.U. (A) 466/2010);¹⁰⁴
- (3) Perlembagaan Universiti Malaysia Pahang (Pindaan 2009) (P.U. (A) 464/2010);¹⁰⁵
- (4) Perlembagaan Universiti Malaysia Perlis (P.U.(A) 468/2010);¹⁰⁶
- (5) Perintah Universiti Dan Kolej Universiti (Penggubahan Dan Penambahan Kepada, Perlembagaan) (Universiti Putra Malaysia) 2010;¹⁰⁷
- (6) Perlembagaan Universiti Sains Islam Malaysia;¹⁰⁸

¹⁰² Perlembagaan Universiti Kebangsaan Malaysia 2010.

¹⁰³ Perintah Universiti dan Kolej Universiti (Penggubahan dan Penambahan kepada, Perlembagaan) (Universiti Malaysia Kelantan) 2010.

¹⁰⁴ Perlembagaan Universiti Malaysia Terengganu 2010.

¹⁰⁵ Perlembagaan Universiti Malaysia Pahang (Pindaan 2009).

¹⁰⁶ Constitution of the Universiti Malaysia Perlis P.U.(A)468/2010.

¹⁰⁷ Perintah Universiti Dan Kolej Universiti (Penggubahan Dan Penambahan Kepada, Perlembagaan) (Universiti Putra Malaysia) 2010.

¹⁰⁸ Perlembagaan Universiti Sains Islam Malaysia 2010.

- (7) Perlembagaan Universiti Sains Malaysia,¹⁰⁹
- (8) Perlembagaan Universiti Utara Malaysia,¹¹⁰
- (9) Perlembagaan Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (P.U. (A) 474/2010),¹¹¹
- (10) Perlembagaan Universiti Malaysia Sabah (P.U. (A) 460/2010),¹¹²
- (11) Perlembagaan Universiti Pendidikan Sultan Idris (P.U. (A) 452/2010),¹¹³
- (12) Perlembagaan Universiti Sultan Zainal Abidin (P.U. (A) 456/2010),¹¹⁴
- (13) Perlembagaan Universiti Teknikal Malaysia Melaka (P.U. (A) 470/2010),¹¹⁵
- (14) Perlembagaan Universiti Teknologi Malaysia (P.U. (A) 450/2010).¹¹⁶
- (15) Perlembagaan Universiti Tun Hussein Onn Malaysia (P.U. (A) 472/2010),¹¹⁷
- (16) Perlembagaan Universiti Malaya (P.U. (A) 444/2010),¹¹⁸ dan
- (17) Perlembagaan Universiti Malaysia Sarawak (P.U. (A) 458/2010).¹¹⁹

Dengan adanya peruntukan seperti yang dinyatakan dalam Perlembagaan tiap-tiap IPT awam berkenaan menunjukkan bahawa sudah ada kesedaran sejak dari mula penubuhan IPT tersebut agar kebebasan ahli akademik diletakkan sebagai satu peruntukan yang sangat penting untuk dilaksanakan agar ilmu pengetahuan dapat berkembang dengan positif dan telus. Walaupun peruntukan telah sedia ada, namun persoalan yang

¹⁰⁹ Perlembagaan Universiti Sains Malaysia 2009.

¹¹⁰ Perlembagaan Universiti Utara Malaysia 2017.

¹¹¹ Perlembagaan Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (P.U. (A) 474/2010).

¹¹² Perlembagaan Universiti Malaysia Sabah (P.U. (A) 460/2010).

¹¹³ Perlembagaan Universiti Pendidikan Sultan Idris (P.U. (A) 452/2010).

¹¹⁴ Perlembagaan Universiti Sultan Zainal Abidin (P.U. (A) 456/2010).

¹¹⁵ Perlembagaan Universiti Teknikal Malaysia Melaka (P.U. (A) 470/2010).

¹¹⁶ Perlembagaan Universiti Teknologi Malaysia (P.U. (A) 450/2010).

¹¹⁷ Perlembagaan Universiti Tun Hussein Onn Malaysia (P.U. (A) 472/2010).

¹¹⁸ Perlembagaan Universiti Malaya (P.U. (A) 444/2010).

¹¹⁹ Perlembagaan Universiti Malaysia Sarawak (P.U. (A) 458/2010).

berbangkit ialah sejauh manakah kebolehlaksanaannya? Walaupun IPT diberikan kuasa oleh perlembagaan, namun pelaksanaannya tidak boleh bercanggah dengan peruntukan undang-undang sedia ada. Apabila undang-undang sedia ada menyekat kebebasan ahli akademik, sejauh manakah perlembagaan IPT boleh digunakan sebagai asas untuk memberikan kebebasan kepada ahli akademik sedangkan takat pemakaiannya amat terhad, iaitu dalam lingkungan IPT sahaja.

Sehubungan dengan itu, bagi memastikan penguatkuasaan perlembagaan IPT yang menjamin kebebasan ahli akademik dengan sewajarnya, maka, undang-undang Malaysia yang menyekat kebebasan ahli akademik perlulah dipinda terlebih dahulu. Menerusi pindaan undang-undang, barulah IPT akan mendapat mandat dan kuasa yang sebenarnya untuk membangunkan dasar berkenaan dengan kebebasan ahli akademik di institusi masing-masing.

KESIMPULAN

Sesungguhnya, perbincangan dalam bab ini menunjukkan dua dapatan utama. Pertamanya, terdapat beberapa peruntukan undang-undang yang memberikan kebebasan kepada ahli akademik yang dapat membantu untuk melestarikan FPK, seperti Perlembagaan Persekutuan Malaysia, Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib Dan Surcaj) 2000 (Akta 605), Akta Pendidikan 1996 (Akta 550), Akta Pendidikan Tinggi Swasta 1996 (Akta 555), Akta Majlis Kebangsaan Pendidikan Tinggi 1996, Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007 (Akta 679) dan Perlembagaan universiti. Secara amnya, undang-undang ini mempunyai peruntukan yang secara langsung atau pun tidak langsung memberikan kebebasan kepada ahli akademik.

Dapatan yang kedua pula menunjukkan bahawa walaupun terdapat undang-undang yang memberikan kebebasan kepada ahli akademik, namun kebebasan ini disekat oleh banyak peruntukan undang-undang seperti yang dibincangkan dalam Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (Akta 30). Sekatan kepada kebebasan ahli akademik ini timbul kerana beberapa keadaan seperti pentafsiran yang tidak jelas atau kabur, kuasa Menteri yang mutlak dan ketidakbolehlaksanaan sesuatu peruntukan perlembagaan universiti. Namun begitu, jika dilihat dengan lebih teliti, undang-undang tersebut telah dirangka dan dibuat sedemikian bagi mengekang anasir-anasir yang boleh mengganggu gugat keharmonian negara yang dilihat mempunyai kepentingannya yang tersendiri untuk

memastikan hal berkenaan dengan keselamatan negara tidak boleh dipertingkatkan dan dianggap sesuatu yang remeh.

Sehubungan dengan itu, peruntukan undang-undang sedia ada ini perlu dilakukan perubahan dan pengubahsuaian mengikut keperluan semasa untuk menangani permasalahan yang berlaku. Badan kehakiman perlu lebih berhati-hati untuk memutuskan mana-mana kes yang berkaitan dengan perkembangan pendidikan terutamanya yang berkaitan dengan kebebasan ahli akademik agar boleh dijadikan ikutan yang baik pada masa hadapan. Tafsiran peruntukan perundangan tersebut masih lagi terbuka luas dan (sekiranya perlu) undang-undang tersebut boleh dikaji semula untuk dilakukan penambahbaikan dan pelestarian menurut perkembangan masa ini. Peranan Badan Kehakiman untuk memastikan pengangkasaan kebebasan ahli akademik pada masa hadapan adalah sangat penting melalui pentafsiran undang-undang yang berkaitan dengan perkara tersebut dibuat secara holistik dan lebih luas.

RUJUKAN

- Agensi Kelayakan Malaysia, MQA Sepintas Lalu. (2019). Dicapai pada 19 Februari 2019 daripada http://www.mqa.gov.my/pv4/bm/profil_MQA.cfm
- Akta Agensi Kelayakan Malaysia 2007 (Akta 679).
- Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605).
- Akta Majlis Kebangsaan Pendidikan Tinggi 1996.
- Akta Pendidikan 1996 (Akta 550).
- Akta Pendidikan Tinggi Swasta 1996 (Akta 555).
- Akta Universiti dan Kolej Universiti 1971 (Akta 30).
- Constitution of the Universiti Malaysia Perlis P.U.(A)468/2010.
- David L. Hudson. (2018). Free Speech on Public College Campuses Overview. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.freedomforuminstitute.org/first-amendment-center/topics/freedom-of-speech-2/free-speech-on-public-college-campuses-overview/>
- Dewan Rakyat, Senarai Penyata Rasmi (Hansard), 17 Mac 1971 (2019), hlm. 1401-1402. Dicapai pada 12 Julai 2019 daripada <https://www.parlimen.gov.my/hansard-dewan-rakyat.html?uweb=dr&arkib=yes>
- Doring, Allan. (2002). *Challenges to the academic role of change agent. Journal of Further and Higher Education*, 26(2), 139-148. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.tandfonline.com/doi/citedby/10.1080/03098770220129415?scroll=top&needAccess=true>
- Faruqi SS. (2008). *Document of destiny: The Constitution of the Federation of Malaysia*. The STAR Publications (Malaysia) Berhad, Petaling Jaya, Selangor, Malaysia.

- Fauziah Md. Taib, Melissa Ng Lee Yen Abdullah. (2015). *Governance reforms in Public Universities of Malaysia*, Penerbit Universiti Sains Malaysia. Dicapai pada 16 Jun 2020 daripada https://books.google.com.my/books?id=OOQ2NDAAAQBAJ&dq=comments+on+act+605&source=gbs_navlinks_s
- Furedy, John. (2011). Free speech and the issue of academic freedom: Is the Canadian Velvet Totalitarian Disease coming to Australian campuses. *University of Queensland Law Journal*, 30(2), 279-286.
- Hudson, Cheryl & Williams, Joanna (Eds.). (2016). *Why Academic Freedom Matters: A Response to Current Challenges*. Civitas, Essex, London.
- Hudson, David L. (2018). Free Speech on Public College Campuses Overview. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.freedomforuminstitute.org/first-amendment-center/topics/freedom-of-speech-2/free-speech-on-public-college-campuses-overview/>
- Jung Cheol Shin, Akira Arimoto, William K. Cummings & Ulrich Teichler. (2014). *Teaching and Research in Contemporary Higher Education: Systems, Activities and Rewards*, Springer Dordrecht Heidelberg, New York, U.S.A.
- Kell, Peter & Vogl, Gillian. (2009). *Higher Education in the Asia Pacific: Challenges for the Future*, Cambridge Scholar Publishing, New Castle, UK.
- Kementerian Pendidikan Malaysia, Falsafah Pendidikan Kebangsaan. (2021). <https://www.moe.gov.my/index.php/dasarmenu/falsafah-pendidikan-kebangsaan> (dicapai pada 26 September 2021).
- Lee, M. N. N. (2004). *Restructuring Higher Education in Malaysia. Monograph Series* (No. 4), School of Educational Studies, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, Malaysia.
- Lim Huey Teng. (2019). Undang-undang terpakai pada semua: Raja, menteri, rakyat biasa – PM, dicapai pada 31 Januari 2019 daripada <https://www.malaysiakini.com/news/458647>; dicapai pada 2 Januari 2019 daripada <https://www.thestar.com.my/news/nation/2019/01/02/dr-m-complaining-about-abuses-of-power-is-not-sectious/> atau <http://www.bernama.com/en/news.php?id=1680852>
- Malanczuk, P. (1997). *Akerhurst's Modern Introduction to International Law* (Vol 7). Routledge.
- Malaysia, Dewan Negara, Rang Undang-undang Universiti dan Kolej Universiti (Pindaan). (2018). Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga DN 20.12.2018, (2018), hlm. 32, <https://www.parlimen.gov.my/hansard-dewan-negara.html?uweb=dn&> (diakses pada 10 Julai 2019).
- Malaysia, Perbahasan Dewan Negara, Rang Undang-undang Universiti dan Kolej Universiti (Pindaan). (2018). Bacaan Kali Yang Kedua dan Ketiga DN 20.12.2018, (2018), hlm. 31, <https://www.parlimen.gov.my> (diakses pada 31 Disember 2018).

- Matthias Revers & Richard Traummüller. (2020). Is Free Speech in Danger on University Campus? Some Preliminary Evidence from a Most Likely Case, *Köln Z Soziol* 72, 471–497 (2020), dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://link.springer.com/article/10.1007/s11577-020-00713-z>
- Morshidi, S., Abdul Razak, A. & Azman, N. (2012). University leadership in crisis: The need for effective leadership positioning in Malaysia. *Higher Education Policy*, 25, 511-529.
- Najeemah Md. Yusof. (2006). *Konsep pendidikan*. PTS Professional, Malaysia.
- Peguam Negara Malaysia, Perlembagaan Persekutuan. (2018). Dicapai pada 30 Disember 2018 daripada [http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/FC/Federal%20Consti%20\(BI%20text\).pdf](http://www.agc.gov.my/agcportal/uploads/files/Publications/FC/Federal%20Consti%20(BI%20text).pdf)
- Pejabat Pendaftar UITM, Tatatertib & Surcaj (2020). Dicapai pada 12 Jun 2020 daripada <https://penang.uitm.edu.my/main/images/PolisBantuan/Borang/TATATERTIB-DAN-SURCAJ.pdf>
- Pekeliling Perkhidmatan Bilangan 17 Tahun 2000. (2000). Pemakaian Akta Badan-Badan Berkanun (Tatatertib dan Surcaj) 2000 (Akta 605) (27 Oktober 2000). Dicapai pada 10 Jun 2020 daripada <https://docs.jpa.gov.my/docs/pp172000.pdf>
- Perintah Universiti dan Kolej Universiti (Pengubahan dan Penambahan kepada, Perlembagaan) (Universiti Malaysia Kelantan) 2010.
- Perintah Universiti Dan Kolej Universiti (Pengubahan Dan Penambahan Kepada, Perlembagaan) (Universiti Putra Malaysia) 2010.
- Perlembagaan Persekutuan Malaysia.
- Perlembagaan Universiti Kebangsaan Malaysia 2010.
- Perlembagaan Universiti Malaya (P.U. (A) 444/2010).
- Perlembagaan Universiti Malaysia Pahang (Pindaan 2009).
- Perlembagaan Universiti Malaysia Sabah (P.U. (A) 460/2010).
- Perlembagaan Universiti Malaysia Sarawak (P.U. (A) 458/2010).
- Perlembagaan Universiti Malaysia Terengganu 2010.
- Perlembagaan Universiti Pendidikan Sultan Idris (P.U. (A) 452/2010).
- Perlembagaan Universiti Pertahanan Nasional Malaysia (P.U. (A) 474/2010).
- Perlembagaan Universiti Sains Malaysia 2009.
- Perlembagaan Universiti Sains Islam Malaysia 2010.
- Perlembagaan Universiti Sultan Zainal Abidin (P.U. (A) 456/2010).
- Perlembagaan Universiti Teknikal Malaysia Melaka (P.U. (A) 470/2010).
- Perlembagaan Universiti Teknologi Malaysia (P.U. (A) 450/2010).
- Perlembagaan Universiti Tun Hussein Onn Malaysia (P.U. (A) 472/2010).
- Perlembagaan Universiti Utara Malaysia 2017.
- Petersen, Il-haam & Kruss, Glenda. (2021). Universities as change agents in resource-poor local settings: An empirically grounded typology of engagement models. *Technological Forecasting & Social Change*, 167, 13. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://reader.elsevier.com/reader/>

- sd/pii/S0040162521001256?token=E97078A50B87A49C9E65FD85A284E5FF73AD45617965067312A1DDDF33057312860888EE1E5B31FB5040B9912D2F5E60&originRegion=eu-west-1&originCreation=20210925223225
- Renton, David. (2021). The 'free speech' law will make university debate harder, not easier. Dicapai pada 26 September 2021 daripada <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/may/22/the-free-speech-law-will-make-university-debate-harder-not-easier>
- Ross, John. (December 19, 2019). (Times Higher Education), Experts Doubt Malaysian Higher Ed Reform: Civil service hostility and legislative complexities seen as obstacles. Dicapai pada 15 Jun 2020 daripada <https://www.insidehighered.com/news/2019/12/19/experts-doubt-malaysian-higher-education-reforms>
- Sail, M. R. and S. S. Pandak Osman. (1999). Penglibatan mahasiswa dalam aktiviti politik: Satu kajian kes di Universiti Putra Malaysia (Student Involvement in Political Activity: Case Study of Universiti Putra Malaysia). *Journal Personalia Pelajar*, 6, 53-62.
- Sen, Amartya Elements of a Theory of Human Rights. (2004). Dicapai pada 26 September 2021 daripada http://jenni.uchicago.edu/WJP/papers/Sen_2004_v97_n4_elements.pdf
- Suara Rakyat Malaysia (SUARAM). (2005). *The Media in Malaysia*. Suara Rakyat Malaysia (SUARAM), Kuala Lumpur, Malaysia.
- Supyan Hussin. (2004). *Pendidikan di Malaysia: Sejarah, Sistem dan Falsafah* (Edisi ke-2). Dewan Bahasa dan Pustaka, Kuala Lumpur, Malaysia.
- Tan, Kevin, Yeo Tiong Min & Lee Kiat Seng. (1991). Constitutional Law in Malaysia and Singapore. *Malayan Law Journal*. Kuala Lumpur, Malaysia.
- Tunku Sofeah Jiwa. (1996). *Public International Law – A Malaysian Perspective* (Vol. 1). Pacifica Publications.
- Wan, Chang Da. (2021). Academic Freedom in Malaysian Public Universities. Dicapai pada 26 September 2021 daripada http://web.usm.my/km/earlyView_May2021/29_KM-OA-03-20-0050.R1.pdf
- Wan, Chang Da. (Mei 2017). *The History of University Autonomy in Malaysia Policy IDEAS No. 40*. Institute for Democracy and Economic Affairs. Dicapai pada 21 Disember 2018 daripada <http://www.ideas.org.my/wp-content/uploads/2017/06/The-History-of-University-Autonomy-in-Malaysia-.pdf>
- Wan Kamal Mujani, Anwar Muttaqin & Kartini Aboo Talib Khalid. (2014). The involvement of Malay students in campus politics in Malaysian public institution of higher education. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 20(12), 2147-2155.